

1. מוסר אביר פרק ג פסקה א

מכלל מדות הנפש, המחויבות אל השלמות, היא גם-כן מידת הגבורה, שהיא גבורת הנפש, שאי אפשר כלל שיהיה מבלעדה שלם באמת בדעת ויראת ד', ומכל שכן שאי אפשר מבלעדה לבא להשגות נכבדות. ומכלל מדת הגבורה הוא, שכל דבר שכבר הסכים בנפשו, שצריך להשתדל בו מצד חובת שלמותו, תהיה ההסכמה חזקה אצלו, ולא יקוץ בכל פרטיה הרבים, וגבורת נפשו תדריכהו, שיעשה בחשק טהור את המעשים הגורמים לבצע תכלית נאה גם בהיותם בדרך רחוקה. כי בלא מדת הגבורה, אמנם באותה שעה שתתישב הנפש מיראת ד' וחיוב זהירות המצות תתלהב רוחו לשקוד בתורה, לדעת כבוד יוצרו ואופן עשיית הטוב בעיניו, אבל כאשר ימשך בעומק הפלפולים ומרחבי הקודש של ההתפשטות וההסתעפות, כבר אזלה הלכה לה אותה ההתלהבות שבאה ממקור הציור הראשון. וצריך שמדת הגבורה תשלוט בנפש, שכל מה שהחליטה להתעסק בו בטוב לה, תאחז בו ולא תרפהו, ותגדל בה השמחה התמידית, המלאה מגוחה, של קביעות בעוז העלייה, ואינה משתנית בכל עמקי מצולותיו ונבכי זרמיו.

החסידי במסילת ישרים ביאר בהקדמתו סיבת מניעת ומיעוט הלימוד בעיני העבודה, כמו האהבה והיראה ותיקון המדות, שהוא מפני שהפרסום גדול בחיובם הכללי, ועל כן סוברים בני אדם שאין צורך לעיין בהם ביסודותיהם ובפרטיהם. אכן, יש עוד סיבה עיקרית ביותר לזה, והוא חסרון מדת הגבורה, שכשמתחיל האדם לעיין באלו הענינים הנשגבים, הוא מתחרד ונחלש מצד ראותו עצמו רחוק מהשלמת החיובים הגדולים אשר בהם. על כן צריך לזה גבורה גדולה, שבדעתו שעיניק השלמות תלוי בהשלמת ידיעת התורה לאמתתה, לא יפול לבבו, ויעיין בכל דרכי העבודה והחסידות, ולא יחרד יותר מדאי מפני ראותו עצמו רחוק מהם, רק בישוב-הדעת ובגבורת-נפש יחרץ להשתדל להקנות לעצמו שלמותם, וכשתשלם לו בהם ההבנה באמתת איזה פרט נכון, שיהיה ראוי להתקבל אצלו למעשה והנהגה.

אמנם, לא במקל יקנה האדם מדת הגבורה, ובאמת רק על-ידי התורה ושקיפתה קונה אותה, כמו שכתוב (משלי ח יד): "אני בינה לי גבורה". אך מי שאין רוח הגבורה נוססת בו, אינו בטוח שיצליח ויעשה חיל בהרבותו באלו העיונים, שבחולשת כחו לא יוכל לפעול בהם כראוי. על כן ראוי להשתדל למדת הגבורה וטהרתה, ועל יסודה לבנות בנין לימוד העיונים המוסריים והאלקיים. וכן גבורת-הנפש היא מדה יקרה מאד, מצטרפת לכל קנין השלמות, בין בפרט ובין בכלל.

אבל מעטים הם הקונים אותה על טהרתה, מפני שהיא גם מצרנית בצורה לכמה מדות רעות: כעס, גאווה, שנאה, נצחון, מקימה, וכיו"ב. יש שהיא תמצא בין אותם שלא שמו אל לבם יראת ד', אבל עם שכנותיה הרעות. ובאנשים שנטו שכמם לסבול עול יראה, ולא השתדלו לעיין בפרטיות תקנת מדותיהם, לא הבחינו בינה לבין שכנותיה הסובבות אותה, והזניחוה כולה. אך בדרך הראויה, להפריד ולבור פסולת מתוך האוכל, כל שכנותיה הרעות תסורנה למשמעתה, אל הטוב והישר בעיני השם יתברך.